

COMERȚUL EXTERIOR AL RM: SCENARII DE MAJORARE ȘI DE DIVERSIFICARE A EXPORTURILOR

Viorel Chivriga, Expert IDIS „Viitorul”

În anii 2006-2007 au luat amploare mai multe procese, originea cărora datorează atât factorilor interni, cât și celor externi. În anul 2006, în premieră după recesiunea din anii 1998- 2001, exporturile au regresat în expresie valorică comparativ cu anul 2005, ceea ce constituie un caz neobișnuit pentru comerțul exterior al Republicii Moldova din ultimii ani. Valoarea acestora în anul 2006 a totalizat 1051,6 milioane dolari SUA, ceea ce constituie o reducere cu 39,7 milioane dolari SUA sau cu 3,6% față de anul 2005. Este adevărat, că evoluția exporturilor a fost influențată direct de interdicțiile instituite de Federația Rusă la exporturile moldovenești de produse agricole și alcoolice. Dar este adevărat și faptul, că economia moldovenească nu a fost în stare să atenueze impactul barierelor impuse de Federația Rusă la exportul loturilor de marfă moldovenești, pozițiile tarifare a cărora au dominat clar în structura exporturilor noastre pe această piață.

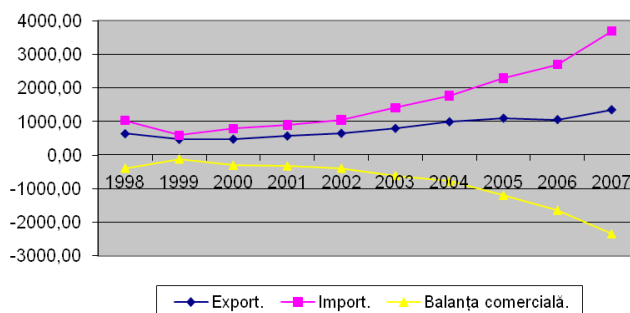
În 2007, exporturile au crescut, înregistrând 1,34 miliarde dolari SUA, ceea ce constituie 128%, comparativ cu anul 2006. Tendințele în domeniul exporturilor, profilate în 2007 vor continua și în anul curent cu ritmuri de creștere mai intense, datorate majorării volumului exporturilor de vinuri (datorită deschiderii treptate a pieței Federației Ruse), creșterii exporturilor agricole și a produselor industriale, inclusiv a materialelor textile. Totodată, creșterea exporturilor va fi facilitată suplimentar de suportul venit din industrie, unde apar primele semnale de ieșire din criză, din activitățile companiilor cu capital străin, care capătă tot mai mult „teren” în comerțul exterior al Republicii Moldova și suplimentar, beneficiilor datorate acordului CEFTA și sistemului GSP plus, trecute mai insistent la activ de companiile moldovenești.

Totodată, beneficiile sistemului GSP, acordurilor CEFTA și a altor acorduri de liber schimb¹ și suplimentar a acordurilor bilaterale privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor², semnate de

¹ Acorduri semnate cu Republica Armenia, Republica Albania, Republica Azerbaidjan, Republica Belarus, Bosnia și Herțegovina, Republica Croația, Federația Rusă, Georgia, Republica Kazahstan, Republica Kirghizstan, Republica Macedonia, Serbia, Muntenegru, Ucraina și Uzbekistan.

² Acorduri semnate cu Austria, Republica Albania, Azerbaidjan, Belgia, Belarus, Marea Britanie și Irlanda de Nord, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cehia, China, Croația, Republica Elenă, Elveția, Republica Franceză, Federația Rusă, Finlanda, Georgia, Germania, Israel, Italia, Kuweit, Kirghizstan, Letonia, Lituania, Olanda / Țările de Jos, Polonia, România, Spania, Slovenia, Serbia, Muntenegru, Statele Unite ale Americii, Tadjikistan, Turcia, Ucraina, Ungaria, Uzbekistan.

Comerțul exterior al R. Moldova, milioane USD.

Sursă: Biroul Național de Statistică al R. Moldova.

către Republica Moldova sunt explorate tot mai insistent de către companiile moldovenești din partea stângă a Nistrului, care își majorează atât volumul mărfurilor exportate cât și arealul prezenței pe terțe piețe. Un alt factor ce va influența pozitiv evoluția exporturilor sunt preferințele comerciale autonome introduse pentru Republica Moldova de către Consiliul de Miniștri al UE. Acesta poate impune o creștere a exporturilor spre această piață de până la 20%. Însă, beneficiile noului regim de comerț vor fi resimțite în următorii ani, odată cu creșterea contingentelor tarifare.

DATELE DE CONTACT:

Str. Iacob Hâncu 10/1.
Mun. Chișinău.
Republica Moldova

TEL. 373-22 22-71-30

FAX. 373-22 21-09-32

veaceslav.ionita@gmail.com

www.viitorul.org

Consiliul de Miniștri al UE a adoptat Regulamentul privind introducerea Preferințelor Comerciale Autonome pentru Republica Moldova.³

La 21 ianuarie 2008, Consiliul de Miniștri al UE a adoptat Regulamentul de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei. În regulamentul se menționează, „...că în 2006, Moldova și-a reformat legislația vamală și, la începutul anului 2007, a fost atins un nivel satisfăcător de punere în aplicare a noii legislații. Până la aderarea României la Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007, Moldova avea un regim de liber schimb cu România. În ansamblu, extinderea din 2007 a avut un efect neglijabil pentru Moldova, dar a avut un impact negativ asupra unor produse-cheie de export din Moldova. Nivelul general al importurilor originare din Moldova nu reprezintă decât 0,03 % din totalul importurilor Comunității. Se preconizează că o deschidere mai mare a pieței comunitare ar sprijini dezvoltarea economiei Moldovei prin creșterea performanței exporturilor fără a genera efecte negative asupra Comunității.”

Potrivit Regulamentului aprobat, o serie de produse agricole și de origine agricolă (produse animaliere, grâu comun, porumb, orz, zahăr alb și vinuri din struguri proaspeți, cu titru alcoolic volumic existent de maximum 15%, altele decât vinurile spumoase) vor putea fi exportate în Comunitate cu scutire de taxe vamale, în limitele contingentelor tarifare comunitare stabilite pentru Republica Moldova. Totodată, pentru o serie de produse obținute în sectorul vegetal este operată exonerarea de elementul ad valorem al taxei de import (struguri și o serie de produse din legumicultură și pomicultură.).

Sunt remarcabile, contingentele tarifare obținute pentru produsele din sectoarele avicol, zahărului și industriei vinului. La zahărul alb (codul Nomenclatorului Combinat - 1701 99 10), cota de export pentru anul 2008 constituie 15 mii tone și este aproximativ egală cu cea acordată Moldovei în anii precedenți de statul vecin, România. Până-n anul 2012, aceasta va fi mărită până la 34 mii tone. Totodată, întreprinderile avicole au obținut cote de export destul de semnificative la exportul produselor cu codul NC - 0407 00 și 0408, care în prezent constituie circa 40 la sută din volumul producției anuale obținute în țară⁴. Întreprinderile vinicole vor

beneficia de cote la exportul vinurilor (codul Nomenclatorului Combinat - 2204 21 și 2204 29) în mărime de 60 mii hl în 2008, 70 mii hl în 2009, 80 mii hl în 2010, 100 mii hl în 2011 și 120 mii hl în 2012. În anii 2005-2006, România și Bulgaria au beneficiat de cote mult mai mari. La început, statul vecin a beneficiat de o cotă de 300 de mii de hl, care în scurt timp a crescut până la 345 de mii de hectolitri, iar Bulgaria, de 680 de mii hl.

Pe de altă parte, contingentele tarifare obținute pentru unele produse din sectorul vegetal sunt mici. De exemplu, pentru grâul comun (codul Nomenclatorului Combinat 1001 90 91), cota de export va constitui în anul 2008 - 25 mii tone, în 2009 - 30 mii tone, în 2010 - 35 mii tone, 2011 - 40 mii tone și 2012 - 50 mii tone. Pentru orz (codul Nomenclatorului Combinat - 1003 00 90), contingentele de export vor crește în anii 2008 - 2012 de la 20 mii tone până la 45 mii tone, iar pentru porumb (codul Nomenclatorului Combinat - 1005 90) de la 15 mii tone până la 40 mii tone. Cotele de export acordate pentru produsele menționate în anul 2008 reprezintă circa 2,91% din recolta medie de grâu obținută în anii 2004 - 2006, și respectiv 8,81% de orz și 0,98% de porumb.

TABELUL 1. Principalii parteneri comerciali în derularea exporturilor, 2007.

	Mil. dolari SUA	În % față de 2006
Rusia	232.7	127,9
România	211.2	135,8
Ucraina	167.9	130,4
Italia	140.2	120
Germania	86.3	De 1,7 ori
Belarus	82	110,8
Kazahstan	45.5	De 1,9 ori
Polonia	48.3	123,3
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	34.1	124,8

Sursă: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

România, a pierdut prima poziție din lista principalilor parteneri comerciali a-i Moldovei în derularea exporturilor în dispută cu concurența tradițională, Federația Rusă. Atât Federația Rusă, cât și Republica Belarus, și-au reocupat pozițiile din acest top, majorând importurile de mărfuri până la 232.7 milioane dolari SUA și respectiv 82 milioane dolari SUA, ceea ce constituie o creștere cu 127,9% și 110,8% corespunzător față de perioada similară a anului trecut. Pe termen scurt și mediu, creșterea exporturilor în Federația Rusă va deveni mai accentuată, fiind favorizată de reluarea exporturilor de băuturi alcoolice și de majorarea exporturilor agricole.

3 Regulamentul (CE) nr. 55/2008 al Consiliului din 21 ianuarie 2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei.

4 Ouă de păsări, în coajă și ouă de pasăre, fără coajă, și gălbenușuri de ouă, altele decât cele improprie consumului alimentar.

TABELUL 2. Evoluția exportului Republicii Moldova pe principalele grupe de mărfuri în perioada anilor 2000-2007, mil. dolari SUA.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Export - total	471,5	565,5	643,8	789,9	985,2	1091,3	1051,6	1341,8
din care:								
Produse alimentare, băuturi și tutun	198,4	251,6	267,4	314,3	345,9	396,0	276,4	276,0
Materiale textile și articole din acestea	83,4	104,1	107,5	129,7	170,1	193,9	228,3	276,3
Produse ale regnului vegetal	65,9	78,8	106,1	91,2	120,0	131,9	136,5	162,9
Piei crude, piei tăbăcite, blănuri etc.	13,1	11,5	23,4	44,8	77,9	71,6	23,7	29,1
Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	3,9	8,2	16,8	28,9	41,2	37,8	34,9	55,3
Mașini și aparate, echipamente electrice etc.	23,9	30,5	24,8	30,3	39,3	46,2	53,2	90,7
Metale comune și articole din acestea	11,7	3,0	7,0	19,4	29,9	48,7	75,9	110,5

O creștere semnificativă a exporturilor în anul 2007 poate fi remarcată și în tranzacțiile comerciale de export realizate de agenții economici din Moldova cu partenerii din Germania și Kazahstan, unde exporturile au înregistrat valori de 1,7 și respectiv de 1,9 ori mai mari comparativ cu perioada similară a anului trecut.

Din grupurile de mărfuri exportate de agenții economici din Republica Moldova, ponderea cea mai mare au avut-o materialele textile, produsele alimentare, băuturile, tutunul, produsele vegetale, metalele comune, mașinile și aparatele, echipamentele electrice, aparatele de înregistrat sau de reproduș sunetul și imaginile, grăsimile și uleiurile animale sau vegetale.

2. Conform Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015, pentru dezvoltarea exporturilor mărfurilor și serviciilor competitive, Guvernul va promova următoarele acțiuni:

- dezvoltarea și extinderea regimurilor comerciale preferențiale cu țările occidentale - prioritar la export;
- extinderea comerțului cu mărfuri și servicii cu țările-membre ale UE și Europei Centrale și de Sud-Est;
- menținerea piețelor tradiționale în țările CSI și diversificarea exportului de mărfuri și servicii pe aceste piețe prin crearea unor rețele de distribuție eficiente;
- consolidarea bazei juridice și tehnico-materiale în domeniile standardizării și certificării mărfurilor orientate la export prin ajustarea la cerințele și normele europene;
- dezvoltarea infrastructurii sectorului de servicii;
- favorizarea apariției unor noi tipuri de servicii destinate spre export;
- asigurarea competiției în domeniul prestării serviciilor;
- continuarea acțiunilor promoționale a imaginii țării în străinătate, precum și a produselor și serviciilor autohtone orientate la export.

Toate aceste acțiuni sunt plauzibile și în prezent generează unele rezultate. Acestea sunt extinderea regimurilor comerciale preferențiale cu statele UE și CEFTA, creșterea serviciilor destinate exporturilor, îmbunătățirea politicilor de promovare a exporturilor, consolidarea bazei juridice și tehnico-materiale în domeniile standardizării și certificării mărfurilor orientate la export. În mod special pot fi menționate optimizarea procedurilor de control și de vămire a mărfurilor exportate prin introducerea ghișeelor unice la posturile vamale și de trecere a frontierei, prin concentrarea tuturor serviciilor abilitate în controlul și monitorizarea fluxurilor de mărfuri, instituirea sistemului informațional în sistemul vamal, reformarea structurilor abilitate în certificarea mărfurilor, etc. Totodată, există multiple probleme trecute cu vederea la trasarea măsurilor, care pot să impulsioneze creșterea exporturilor și implicit diversificarea acestora.

În primul rând ne referim la problemele legate de sectoarele economice, care produc pentru export – industria și agricultura. În ambele sectoare există mari rezerve neexplorate pentru creșterea producției pentru export. De exemplu, în agricultură, productivitatea este una din cele mai scăzute în regiune. De asemenea, în anii 2006 – 2007, în acest sector, producția agricolă a cunoscut o diminuare drastică. La fel, și potențialul de producere este unul sub orice critică. La începutul anului curent, procesul de diminuare a efectivului de animale a continuat în ritmuri galopante. Pierderile efectivului de animale la 1 ianuarie 2008 au constituit 126 mii capete de porcine, 101 mii capete de ovine și caprine, 49 mii capete de bovine, inclusiv 26 mii de vite⁵. Diminuarea numărului de animale a provocat reducerea producției de lapte cu 18%, care a fost alimentată suplimentar și de reducerea productivității cu 7%. Totodată sa redus semnificativ, cu 16%, producția de ouă. Sacrificarea în masă a animalelor și păsărilor a ascuns gravitatea proceselor, care au cutremurat sectorul animalier, prin scoaterea pe prim plan a unor indici, care tocmai au crescut spectaculos din cauza pierderilor cantitative

din zootehnie. Merge vorba de creșterea volumul vânzării animalelor și păsărilor pentru sacrificare, care a crescut cu 17%, producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne cu 23,9%, tăbăcirea și prepararea pieilor cu 40,5%. În opinia noastră, statul prin măsuri stimulativ ar determina schimbări calitative și durabile în sector. De exemplu, stimularea financiară a agenților economici, care realizează rezultate similare cu indicii superiori de productivitate regionali.

În al doilea rând, un impediment pentru exportatori este cadrul normativ de reglementare în domeniu, care este umflat peste măsură și după ritmurile de apariție a reglementărilor nu „cedează” în fața celui de creștere a importurilor. Calitatea multor acte lasă de dorit: de exemplu o prevedere mai veche din Codul Vamal, preluată din Codul Vamal rusesc abrogat în prezent - Articolul 199. „Termenul de verificare a declarației vamale, a documentelor, de control al mărfurilor și mijloacelor de transport

(1) Verificarea declarației vamale, a documentelor, controlul mărfurilor și mijloacelor de transport le efectuează organul vamal în cel mult 10 zile din momentul primirii declarației a documentelor și informațiilor necesare controlului vamal, iar verificările privind mărfurile indicate la art.138⁶ - în cel mult 3 zile.

(2) În cazul în care se cere prezentarea mărfurilor și mijloacelor de transport, termenul de verificare curge din momentul prezentării.

(3) Termenul de verificare nu include timpul necesar efectuării controlului de către alte autorități publice.,,

Este straniu, cum poate admisă situația, ca procedurile enumerate în articolul de mai sus să dureze până la 3 zile, la introducerea sau scoaterea din Republica Moldova a mărfurilor necesare în caz de calamitate

⁶ Articolul 138. Vămuirea simplificată

(1) La introducerea sau scoaterea din Republica Moldova a mărfurilor necesare în caz de calamitate naturală, catastrofă și accident, precum și a animalelor vii, mărfurilor ușor alterabile, substanțelor radioactive, materialelor de informare în masă, se efectuează vămuirea simplificată.

(2) Cazurile și condițiile în care se efectuează vămuirea simplificată sunt stabilite de Serviciul Vamal.

naturală, catastrofă și accident, precum și a animalelor vii, mărfurilor ușor alterabile, substanțelor radioactive, materialelor de informare în masă.

De asemenea, restituirea TVA la export, pare mai mult o măsură de susținere a bugetului de stat, decât a exportatorilor. Divizarea exportatorilor în subiecți impozabili cu grad înalt de credibilitate, cu grad mediu de credibilitate și cu grad mic de credibilitate pare o măsură discriminatorie față de acești agenți economici. Conform instrucțiunii IPFS, restituirea TVA se efectuează în rezultatul controlului cu excepția subiecților impozabili atribuiți la Grupa I de credibilitate la care controlul sumelor TVA restituite se efectuează o dată în an sau subiecților impozabili atribuiți la Grupa II de credibilitate la care controlul sumelor TVA restituite se efectuează o dată în jumătate de an. Până la momentul efectuării controlului, subiecților impozabili atribuiți la Grupa I de credibilitate li se restituie integral suma TVA solicitată, subiecților impozabili atribuiți la Grupa II de credibilitate li se restituie maxim 80% din suma TVA pasibilă restituirii pentru perioadele fiscale corespunzătoare. Restituirea sumei TVA se efectuează în termen de 45 de zile din data depunerii cererii de restituire. În opinia noastră, restituirea TVA, necesită a fi efectuată în momentul repatrierii TVA.

Totodată, susținerea exportatorilor este sub nivelul așteptărilor acestora și sunt net inferioare practicilor respective din statele concurente (Romania, Ucraina, Rusia, Belarus, etc.). Procedurile simplificate de export nu constituie o practică largă pentru instituțiile de stat abilitate cu funcții de control și de monitorizare a fluxurilor comerciale, i-ar susținerea exportatorilor după frontierele de stat a R. Moldova este destul de rigidă. Datorită acestui fenomen și în ciuda faptului, că sunt constituite o mulțime de comisii guvernamentale, coridoarele verzi instituite pentru transportarea loturilor de marfă moldovenești sunt deseori ineficiente. În opinia noastră, toate aceste probleme, care constituie numai o parte din constrângerile existente în domeniul exportului, necesită a fi plasate în vizorul autorităților publice centrale pentru a fi luate în considerație la actualizarea documentelor de politici.